

PEST, I. félv.

22. szám.

Junius 1. 1871.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, esütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 frt 31 kr., egész évre 2 frt 62 kr.; vidékre félévre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri fölvetelért 1 frt, 10 soron fölül, egyszeri közlésért 2 f., ha többször közöltetik, 1 f., 50 kr. számítottatik.

A börtön angyala.

A középkorban a belvíllongások épen nem voltak nálunk ritkák. B* gróf fegyvert fogott ura királya ellen, de szerencsétlenül, mert az ütközetben elfogtatván. Budára vitetett; és ő, a ki előbb nagyratörő eszméssel foglalkozott, most, mint fogoly, börtönében ült, szerencsésnek érezvén magát, ha néha néha megengedték neki, hogy a börtön udvarán fris levegőt szivhasson.

A kíváncsiak, kik őt itt megpillanták, igen kevés részvétet látszottak iránta mutatni. Azonban egy körülbelül 16 éves ifju különös érdekltséget tanusított a fogoly iránt. Egy lóháton ülő, előkelő ur figyelmes levén rá, megkérdezte, hogy ki legyen? mire az ifju következőleg válaszolt:

— Engem kegyelmes uram, Gézának hívnak, és három testvér közt a legidősebb vagyok. Atyám a gróf jószágán szolga volt. — A szolga dolgozik, vet és arat, de nem magának; mert azt elveszik tőle, és csak némi silány, néha nem is elégséges táplálék, a mit érte jutalmul nyer. Atyám sokat szenvedett; de szenvedését irántunk szeretetből nyugodtan tűrte; mivel semmiesem esett nehezére, a mivel gyermekeinek némi vigaszt szerezhetett. — Szegény jó atyám — folytatá az ifju, mi alatt szemei könybe lábbadtak, midőn egykor látta, hogy én és testvérem kemény fekete kenyéren rágódunk, gyorsan eltávozott, s nemsokára egy darab őz sülttel jött vissza.

— Gyermekek, mondá vad tekintettel, egyetek ma nagy urak módjára. Midőn a sültet megláttuk, s kellemes illatát éreztük, örömhagokra fakadtunk; de fájdalom, örömünk csak kevés ideig tartott; a gróf egyik hajduja hirtelen kunyhónkban termett, megragadta atyámat, és haragosan mondá: „szolga, te ugyan szép szavakat mondottál, de holnap meghalsz.“ Sirásunk és könyörgésünk daczára megkötözték atyámat és elhurezolták. Mi is vele akartunk menni, de korbácsütésekkel üztek bennünket vissza a kunyhóba, hol

záporként hullottak könyeink. Végre mégis neki bátorodtam, s meg akartam menteni azt, a ki magát értünk feláldozta; a várba futottam, és a gróf előtt térdre estem, s így szóltam: „Kegyelmes uram, könyörüljön szegény atyámon, ki csak azért hibázott, mert gyermekeinek örömet akart szerezni, adja neki vissza szabadságát! Soha sem fog ő többé olyant elkövetni, a mi önnek visszatetszenék! Oh kegyelmes ur, legyen irgalmas!“

— Kicsoda ezen ifju atyja? kérdé a gróf egy mellette álló lovagtól.

— Egy vadorzó, felelt a kérdezt, szolga, a ki a legszebb him-özet leszurta a sűrűben.

A gróf igen komoly lett, és jelt adván, hogy keljen fel, kis vártatra mondá: Fiu, ez egyszer megbocsátok atyádnak, de hogy őzeimet ne bánthassa, sölýmait fogja őrizni. Visszaadom neki szabadságát.

Atyámat kieresztették a tömlőczből, s ez idő óta sem élelemben, sem ruhában nem szenvedtünk hiányt. A jó gróf, kinek szerencsénket köszönhattuk, most maga is fogoly; el van hagyatva, nincs senkije, a ki szomorúságában vigasztalná. Mint szeretném őt megszabadítani! De mivel ezt nem tehetem, idejöttem, hogy ha lehet, a fogságot vele megoszszam és megkönnyebbitsem. Szülőföldemet egyetlen társammal Bodri kutyámmal hagytam el, és a legjobb reménnyel érkeztem ma ide; oh de mit ér nekem, hogy a hosszú utat megtettem, ha a király nem engedi meg, hogy grófom fogolytársa legyek?

— Ne szomorkodjál, fiatal barátom, válaszolá a lovag, jöjj velem, s holnap ... de nem ... még ma este meg fogod a királyt látni; de lesz-e bátorságod vele beszélni?

— Lesz-e bátorságom? mondá az ifju föltekintve, a hol az én kegyes uramról van szó, ott félelmet nem ismerék.

— Nagyon szép, a hála bátorságot ad neked, kövess engem.

A várba érkeztek. A lovag leszállván lováról, s átadván azt egy szolgának, Gézával diszesen butorozott terembe lépett.

— A király! kiálta egy hírnök, midőn a lovagot megpillantá, helyet a királynak! Az udvaroncok valamennyien tiszteletteljesen visszavonultak.

— Isten oltalmazza meg kigyelmeidet uraim! mondá a király és leült. Intett az ifjunak, ki bámulában szinte szoborrá vált, hogy jöjjön közelebb.

— Barátom, mondá a király, szavam adtam, hogy a királyt még ma meg fogod látni, ime itt van. Kész vagyok kívánságodba beleegyezni, de jól megdold, mit kívánsz! Ha egyszer a tömlőczben lépsz, onnan többé ki nem jöhetsz: elveszted szabadságodat. Van-e még hozzá kedved?

— Igenis van, felelé Géza határozottan.

— De jól megdold, folytatá a király, te tenmagadat élethosszig tartó fogságra ítéled, le kell mondanod minden reményről, hogy szülőföldedet, testvéreidet valaha látni fogod. A zöld virányok helyett a börtön éjsötétsége lesz körülled, s a pásztordalok helyett csak a láncok csörgését és a foglyok jajkiáltásait fogod hallani: van-e még hozzá kedved?

— Igen, viszonzá Géza még szilárdabban. Ekkor a király egy lapot vett elő, arra néhány sort írt, s azután e szavakkal adta át az ifjunak:

— Itt a levél, holnap meg fogod látni egykori uradat.

Nincs toll, mely az ifju örömét leírhatná, midőn a lapot szívéhez szoritotta; Bodri, mondá örömittasan, mintegy megfélejtkezve, hogy a király előtt áll, Bodri! holnap meglátjuk a mi kegyes urunkat, és örömeben össze meg össze ölelte kutyáját. Erre körültekintett, s elragadtatásából mintegy magához térve, letérdelt a király előtt; átölelte térdeit, és mondá:

— Ezer köszönet, jó uram! az Ur Isten adja rád áldását, és jutalmazzon meg ama jótéteményedért, melyet egy szegény fiúval tettél.

— Menj fiam, mondá a király; a te nagylelkű áldozatodnak egykor meglesz jutalma. Kedvedért szívesen visszavonám az ítéletet, mely a grófot örökös fogságra kárhoztatta, de bizonyos körülmények miatt nem tehetem. Tisztelet annak, folytatá az udvaroncokhoz fordulva, ki semmi áldozattól sem riad vissza, hálakötelességének teljesítésére.

A király parancsára Géza az udvari emberek által kényelmesen elszállásoltatott; reggel első dolga volt hálaimát mondani; azután Bodrival együtt elhagyta a palotát, s a mint csak birt, a börtön felé sietett.

— Megállj! kiálta rá az őr. Géza nem állt meg.

— Megállj! ismétlé a fegyveres.

De Géza most sem állt meg.

— Megállj, vagy halál fia vagy!

Erre Géza megállt, és a lapot zsebéből kivéve így szólt: Nyissa ki az ajtót, mert mint láthatja, magától a királytól nyertem engedélyt.

Az őr elbocsátá. Egy komor tekintetű férfi vete át tőle a lapot; elolvasta, azután intett neki, hogy kövesse. Tetőzetten mentek lefelé, míg egy nagy vasajtó-

hoz értek, melyet a börtönőr kinyitott. Géza belépett és lassu, borzalmas csikorgással záródék be utána az ajtó. Ott állott a sötét börtönben; hallotta, mint tolja a börtönőr az ajtóra az utolsó reteszt; hideg és undorító gőzzel telt léget szivott be: s akaratlanul is összeborzadt. Midőn így egy darabig állt, és szemei a félhomályhoz hozzászórtak, egyik szegletben szalmán fekvő férfiut pillantott meg, ki a nélkülözések miatt megsoványodott, a szenvedés és nyomor következtében pedig idő előtt megöszült; ez volt B*, az egykor hatalmas és dugzagdag gróf! Nyugtalanul aludt, s úgy látszott, hogy valami borzalmas álmoképgyötörte. Géza közelebb lépett hozzá és elborzadt; de mégis fölismerte; lerogyott szalmaágya mellé, és imádkozva várta, míg fölébredt. A fogoly álma mindig élénkebb és nyugtalanabb lett; felnyitván szemeit, fölkiáltott: „Elismerem... a bold. Szűz megsegít!... nézzétek... mint forognak szemei a rettegettől!... érzik, hogy nekünk igazunk van... el innen, el!...“ Géza rettegett e borzasztó látványtól.

— Ki van itt? kérdé a gróf, ki lassankint föleszmélt; ismét egy zsarnok, ki nyugalmamat háborgatni és álmaim után leleselkedni akar? El innen! mondá, s a harag- és bűtől bágyadtan, visszahanyatlott fekhelyére.

— Én vagyok, kegyelmes uram — mondá Géza részketve.

— Ki az az én? kérdé a gróf.

— Én vagyok Géza, a szolgálfiu, ön solymai felügyelőjének fia.

— Az én solymaim felügyelőjének a fia? kérdé a gróf csodálkozva, és megragadá az ifju kezét; — mit akarsz te itt? tán szabadságot hoztál nekem?

— Eljöttem Bodri kutyámmal vigasztalni, jóuram!

— De hát hogyan juthattál ide hozzám?

— A királytól kaptam rá engedelmet.

— S meddig szabad itt maradnod?

— Mindenkorra, kegyelmes uram.

— Mindenkorra? s te ebbe beleegyeztél?

— Teljes szívemből; engedje meg jóuram, hogy itt maradhassak.

— Szegény gyermek, mondá a gróf a bámulat és részvét hangján, még oly fiatal, s már is fogoly egész életére! Nem! nem fogadhatom el nagylelkű ajánlatodat, mert itt — folytatá sóhajtvá, nincs egyéb nyomornál, itt lassu és borzasztó halállal mul ki a szegény fogoly.

— Oh kedves uram, viszonzá Géza könyezve, hisz én ön társaságában vagyok; és ön, mint uram, nem parancsolhat-e velem? Nem köszönhetek-e én önnek mindent? Atyámnak életét, szabadságát és szerencsését? Oh engedje meg, hogy közelében lehessenek; hogy fogsága terhét, a mennyire tőlem telik, könnyíthessem! Ne taszítson el magától, kegyes uram.

— Te sokkal kevesebbet köszönhetsz nekem, mint sok mások, kiket javakkal halmoztam el — viszonzá a gróf mélyen megilletődve, és csak egyedül te nem feleltél el engem!... de, folytatá egy kis szünet mulva, neked innét menned kell; mert nem engedhetem meg, hogy érettem életedet feáldozd.

— Kegyes jó uram, mondá Géza, a fogoly sóvány kezeit csókolva, ne üzzön el innen; mert ha önnel nem lehetek, a búbánat megrepesztí szívemet.

— Mondtam már, folytató a fogoly, hogy megnyit kell itt szenvedned.

— Könnyebben tűrjük a szenvedést együtt.

— Tehát gondold atyádra, fiam!

— Ön az én atyám.

— És anyádra.

— Anyámnak, mondá Géza sohajtva, mialatt egy könycsepp esett összekulcsolt kezére — még két gyermeke van, kik vele maradnak.

— Legyen tehát, elfogadom ajánlatodat — felelé a gróf.

Az ifju átölelte a fogoly térdét, ez pedig szívéhez szorítá a fiut.

— Géza barátom, gyermekem, mondá a fogoly zokogva, Isten ama boldogabb hazában megjutalmazandja nagylelkűségedet.

Géza kimondhatlanul örvendett; minden kitelhető módon igyekezett urának szenvedéseit enyhíteni; „mert — mondá magában — csak úgy róhatom le iránta való tartozásomat.“

Csendesen folyt a két fogolynak élete a börtönben; Géza természetihven esetelte urának szülőföldre állapotát, és mindent, a mi csak egykor előtte kedves volt. Nem sokat törődtek ők a jelel; a multak emléke volt az, a mi édes öröme hangolta szíveinket; és egy jövődő boldogabb életnek reménye ragyogó csillagként tünt fel előttök a börtön éjjelében.

Csak vasárnaponkint engedteték meg nekik az udvarra menni, hogy üde levegőt szívhasanak. Ilyenkor titkos vágy — a szabadság utáni vágy — ébredett Géza szívében; de ő elég gondosan elütökölé ura előtt, ki napról-napra vidámabb lett azon gondolatban, hogy társra, hí barátira talált. Így mult el fél év. Azonban a börtön-lég, vagy tán a szabadság elvesztésének gondolata, rombolólag hatott a fiu egészségére, mihez még búskomolyság is járult. Titokban gyakran sirt ő keservesen; megemlékezett szülőföldének virányairól; szülőiről, testvéreiről; és ennek az lett a következménye, hogy a gyöngve virág a fogság fagyasztó lehelete alatt, időelőtt hervadásnak indult; elsoványodott, mosolya

hasonlított oly betegéhez, kinek nincs többé reménye a fölgyógyuláshoz. — A gróf e változást eleinte nem vette észre; vagy legfőlebb is mulékony gyöngékedésnek tartotta. — De mivel Géza állapota napról-napra rosszabult: ezen állapot többé a gróf előtt sem maradhatott titokban.

— Géza! mondá neki egykor, te busulsz; kívánom, hagyj el engem.

— Sohasem, felelé a szenvedő vidáman, miközben a falnyiláson keresztül napsugár hatott képére.

— Te beteg vagy, folytatá a gróf, neked más levegőre van szükséged.

— Semmi bajom, ismétlé Géza, miközben a gróf karjai közé dőlt és kezeit megcsókolta; de ajkai szárazok és forrók voltak.

Két nap mulva Géza lázba esett, s magánkivüli lázas állapotában sokat beszélt szülőföldről, szüleiről testvéreiről.

A gróf letérdelt a beteg ágya mellé és imádkozott, azután enyhítőszert nyújtott neki, melyet az csak gyéren fogadhatott el, szóval mindent megtett, a mit egy szegény elhagyatott fogoly beteg társáért megtehet. Egykor éjjél táján lassan Géza ágyához lépett; a hold-sugár halvány fényt vetett a fiu arcára; ez csendesen nyugodott, s úgy látszott, mintha mély álomba volt volna merülve; de midőn a gróf figyelmesebben vizsgálta, látta, hogy a szelid, nemes szívü ifju jobblétre szenderült. — A gróf felfogta veszteségének roppant súlyát, és öntudatlanul rogyott szalmaágyára.

Midőn másnap a holttestet elvitték, a gróf mozdulatlanul maradt helyén; szeméit kimereszté, de nem sirt; ajkain különös mosoly játszott, de nem szólt semmit... szegény megörült.

A fiu holtteste eltemettetett; Bodri is nemsokára pára nélkül feküdt ura sírján.

A kegyeletes nép a hálás ifjut a „börtön angyalá“-nak nevezte el, s valahányszor valamely lovag vagy polgár ama helyhez ért, hol Géza sírja volt, fővegét a „börtön angyala“ nyughelye mellett mindig levette.

Tóth József.

Ö r ö m ü n k n e k o k a .

(Vonatkozásul a nagyváradi májusi ájtatosságra.)

Szent hely van itt, ne tedd le lábodat
Szíved ha lakja bűnös érzélem,
Ki földi kéjnek élsz, s gyönyörre vágysz,
Fuss messze, itt ilyesmi nem terem.

Komoly karének hangja rezgeti
E ház magasra nyuló iveit;
A gyertyafény, a gazdag illatár,
Szent buzgalomra serkent minden itt.

Ne kérd, miért e disz ez tinnepély,
Az ékes oltár hangosan felel,
Megmondja néked, csak tekints reá,
Mért gyul öröme annyi hő kebel.

Nézd e szobor, e szende női arez;
Minden vonásán égi kegy ragyog,
Dicsfény sugára reszket homlokán,
S fejét övedzik fénylő csillagok.

Dicső e kép, de minden angyalok
Fölött dicsőbb, kit benne tisztelünk,
Övé itt minden érzélem, s az ő
Dicséretére hangzik énekünk.

A nagy, magas menny hódol ő neki,
A föld előtte önkényt meghajol,
Királyné ott fent, urnő itt alatt,
S szelid hatalma századokra szól.

Mégis, mi jóság! ... nem parancsolónk,
Anyánk ohajta lenni ő nekünk,
Ki hön szeret még akkor is, midőn
A helyes utról tán letévedünk.

S hogy el ne vesszünk, kéri magzatát,
Kinek kezéből minden üdv ered;
S mi hiv reménnyel hozzá járunk,
Ha bármi vész vagy inség retteget.

E nagy diesőség, s égi irgalom,
Minőt szemünk nem láta még soha,
Lelkünkre hat, és ajkunk felkiált:
Te vagy a mi nagy örömünk oka!

Czibula Karoly.

Közlemények a magyar esángók köréből.

II.

Adatok a kath. népelet husvétii gyónási alkalmából.

a) Alsó-Rekesin, románul (Rekacziuni) vásáros hely, ma hozzá közel van a vasúti állomás, itt vagyon egy szerény kis kath. egyház, a klései parochia filiája, egy jó órányi távra az anyától, a sz. hajlék épült 1848—49-ben, az ottani földesur Szturza Vazul költségén, és a hívek kézimunkájából; ez évben, minthogy a nagy sár miatt igen alkalmatlan volt a közlekedés, husvét utáni szombatra határozottat a gyónás napja, mely nevének valóban megfelelt; mert kora reggel havazni kezdett a kegyetlen éjszaki széllel vegyülve, minek daczára végbement a szent foglalkozás, összegyűltek ugyanis a buzgó hívek, s midőn a lelkiatya megjelent, hat óra táján, már tele volt a sz. hajlék, s azonnal a buzgólkodók elvégezvén lelkismereti vallomásaikat, kezdődött a szentáldozat, mely alatt az első gyónókon kívül áldozott 84, van pedig ez egyháznak 82 hívő családjá; meglepő volt látni, mikép lábellen nélkül a csikorgó hóban, némely öreg nyomorult személyek, a legnagyobb béke-tűréssel végig várták az áldozatot, melyen nem hiányzott nyel. vüknön a sz. tanítás, mely a szenvedő Jézusban bizodalomra serkentette a hallgatókat, örökkétartó jutalmat ugy is csak végtelen kegyelme adhat, és dieső s diadalmas föltámadása érezhető lelkiörömet csepegtetett az Istenben bizó drága lelkekre.

E szent hajlékot, melyet nagy Asszonyunk sarlós napjára 1855-ben a püspök ő mlga szentelt föl, 1865-diki novemberben legnagyobb lelkibánatunkra minden egyházi diszitényétől megfosztották a gonosztevők; azóta csak tarisznyál a lelkipásztor, és sohajtoz lelkisegelelemért: mert a szegény nép fogyatkozása miatt kevés a remény visszaállíthatni a szükségeseket; a magyar ajkuakon kívül, e helyen van mintegy 150 román család, kikkel szép egyetértésben élnek a mieink, — a bákói kerületben.

b) Százkut. E falu helység a putnai kerület kebelében, hat óra járásnyira van Klésétől, mely parochiának filiája, van szenthajléka Urunk színe változására, az összerokadozott régítől, nem messze fából, ez utóbbi években a legnagyobb bajok és szegénység között épült fel, s még ma sem elkészülve; ide érkezett a lelkipásztor april 3-án estére és hírül adva a husvétii gyónás kötelességét, vasárnap reggel a sz. foglalkozáshoz kezdve ámbár nagyon híves és havas tavaszi napon, miután bevégeződött a hívek gyónása, megkezdődött az áldozat, mely alatt 142-en áldoztak az először gyónókon kívül, van e sz.-egyháznak 62 családból álló hívője. Százkutnak régi magyaros neve, melyet románul is ép ugy ejtenek, mint mi, nagyobb régiségre mutat, mint az ott lakó Székelyhomból bevándorlott családok mostani állása. — Ugyanis az urodalmiház alatti part tövében ma is annyi kut van,

melyek száma a százat ma is, ha meg nem üti, de megközelíti; azonfölül számos magyar nevű helyek és a román levő halmak, ősidőkre utalnak.

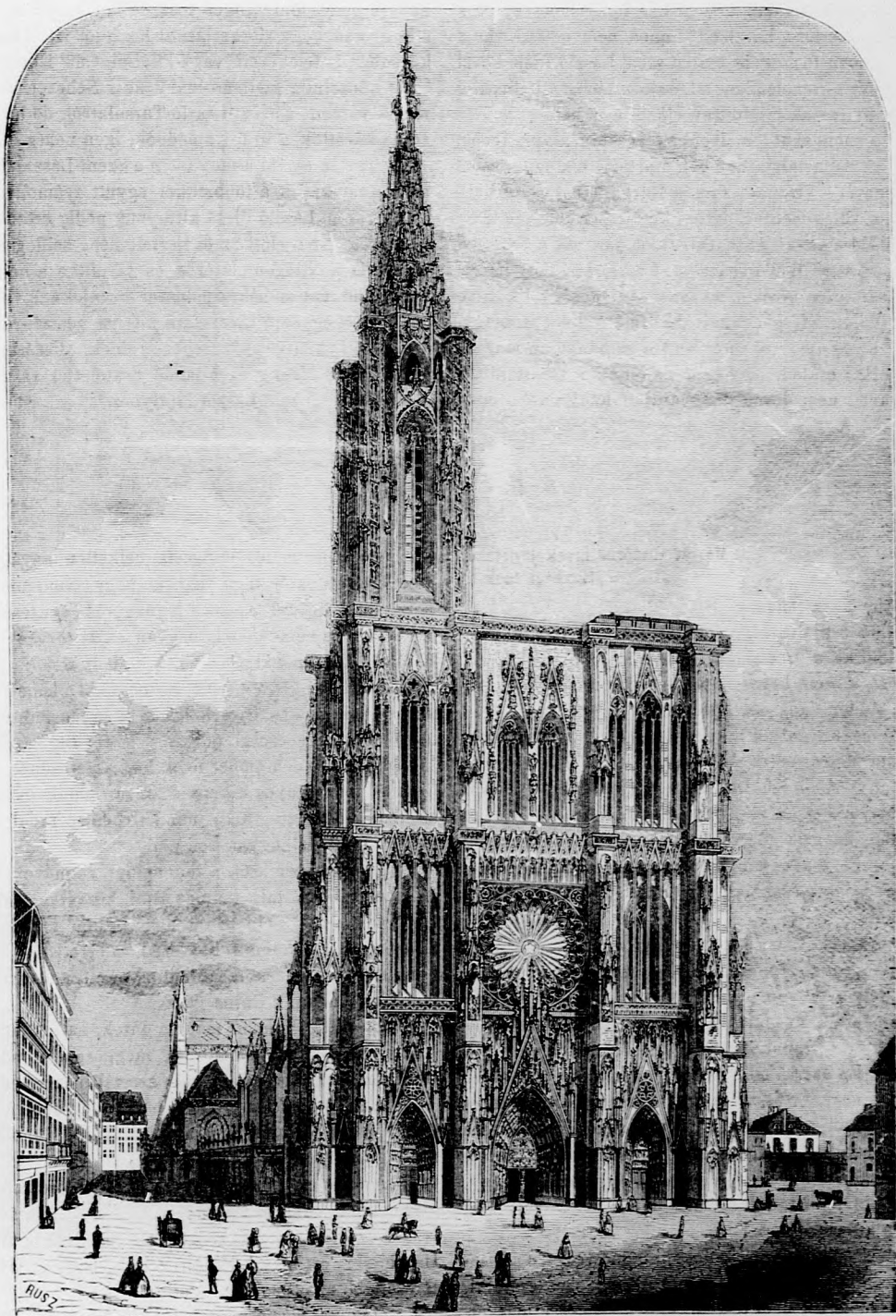
De térjünk vissza tárgyunkhoz, hogy ide nem tartozókkal ne untassunk senkit. Vége lett az isteni-szolgálatnak, melyen a lelkitanítás a békeségre és egyetértésre inté a feltámadott Jézus hármás üdvözetlen a buzgó híveket, kik az egyetnemértésben valódi ivadéka sokat szenvedett nemzetünknek. Ugyanis, ha pírulva bár, de meg kell említenem, hogy a legidősebb agg hívünk, bocsánat nevének, több mint 40 év előtt vásárolt kis harangját a haranglábról elvette, követelvé a kielégítést; — e példa nagy kellemetlenséget okozott a románok között, kik 400-nál többen vannak. Különben ősidőktől szépen egyetértve élnek a mieinkkel; reformatus atyánkfiai sem örvendettek rajta, kiknek szintén új imaházuk épült az utóbbi években. — Ily szomorú lélekkel kellett távozni a lelkiatyanak különben buzgó híveitől: adná Isten, hogy a jövődő látogatás több lelki örömet gyümölcsözzön! — Itt is vasúti állomás van.

III.

Szent László, és a moldvai magyar mondák.

Itt harcolt hajdan a pogány kunok ellen apost. királyunk sz. István legméltóbb utóda sz. László; innen költöztette át a ker. hitre tért kunokat a mai Magyarhon szívébe a Tisza-Duna közé; visszatért innen a győzedelmes szent király, s azt gondolhatná a világ annyi száz év lefolyásával, hogy tetteinek emléke is elenyészett. — Épen nem, fönmaradtak még némely mondák, melyek itt jártát és harezias műveleteit maig fönartották.

Van egy sánczolt száraz árok G a l a c z o n, innen a Szerettől egyenes vonalban a Prutig keletre Bessarabián is kereszttől vonul szemtanuk bizonyítása szerint: ezt szent-László-árkának nevezi a moldvai esángó magyarság; olyan mű ez, mint az Árokszállásán felül látható ugynevezett „Csörsz“ árka; oly monda is forog erről a nép között, hogy szent László odahaza nagy veszélyről értesülve, lóra ugrott, lándzsát ragadott, és oly sebességgel haladott, hogy lándzsája mentében hasította e sánczot. — 1855-ben értekező egy pokolpataki 85-éves agg embe-riünkkel a hajdan történekről beszélgetve, azt kérdé a jó öreg-től, kinek neve K a n e s a l Ferencz, vajjon miért nevezetik az itteni magyarság Csángónak? a felelet ez volt: mikor sz. László itt hadakozott, felszólitotta ezeket is, hogy sorakozzanak táborába, kik engedve a felszólitásnak, minden esengő-pengő eszközeiket magukra, lovaikra és lándzsájokra alkalmazva, nagy csengés-pengetés közt futamították meg az ellenséget; mire megdicsérve őket a szent király azt mondá: jó vitézek vagytok, csak hogy igen sokat esángoltatok, innen maradtott volna rájuk

A poroszok által összebombázott strassburgi főegyház.

(Szövegét l. a „Vegyesek” közt.)

a Csángó név; no de e jó öreg nem tudhatott valamit a Csangour névről, ki a 11-dik század közepén a földön szerepelt a csiki krónika szerint.

Egy igen silányul termő hegy van Forrófalva és Kléze határai közt, melynek hajdan „Szent-László” volt neve, ma a könnyebb kiejtés szerint „Lászlóé”, innen nem messze van a „Bila-hegy”: ily nevű főmagyar család szent László ideje körül szerepelt a magyar történelemben, a Lászlóé pedig alkalmasint harezoltak, hol nyilvasak találtak előbbi években.

Hagyjuk a mondákat, melyeknek esekély alapja levén, némi emléket mégis tartalmaznak: föntartotta mainapig szent László király nevét „Vizanta” falu a Karpatokból esörgedező hasonnevű patak völgyében, a putnai kerületben, messze távol elszigetelve a többi magyar kath. falvaktól, tartozik a foksányi kath. parochiához, van szentegyháza sz. László kir. tiszteletére, egyetlen e hazában, ezen hívek is a havasi szegénységgel küzdve igen szegényül tudják ellátni egyházi díszítményekkel szentegyházukat. Ezen hit- és nyelvrokonok ámbár mindnyájan magyarok, körülbelül 100 család, még nem hallották a szenttanítást kedves nyelvökön, nem levén magyarajku lelkitanító; csak

akkor örvendenek ezen lélekboldogító tanításnak, mikor bajaik miatt néhányan oly helyre jöhetnek, hol magyarul hangzik az Isten igéje; igen távol vannak a hívek a Szent-László-Társulat atya gondoskodásától, távol az anyamegyei parochiától is egy-napi járásnyi földön, igen rossz és köves utakon lehet oda jutni, s ez az oka, hogy ritkán járhat hozzájuk a lelkitanító, nem levén különben is felekezeti- vagy akárminemű iskolájok, könnyen el lehet képzelni a szellemi hiányokat. Nehezen hiszem, hogy tudnának valamit a Szent-László-Társulatról, de ha tudnának is, ki volna közöttök, a ki folyamodnék, igen nehéz elgondolni.

Tartsa és áldja meg Isten a Szent-László-Társulatot, hogy a vizantaiakat is a többiekkel együtt gyámolítsa és tartsa meg hitben, szent László dicső királyunk pedig erősen hiszszük, hogy könyörög Isten előtt az öt tisztelő népe boldogságáért, akár hol legyen is a világon elszórva és távolítva a nemzet egységétől, ezek is hű fiai és békés polgárai hazájoknak, melyben a románok között egynapi távolságra hit- és nemzet-rokonaitól, mindenekelőtt kedves békeségben élnek, dicsérik Istent, kezeik munkájából élnek, és állandó tisztelettel ragaszkodnak véd-szentjükhöz „Szent-László királyhoz.” **E t e l k ö z i.**

A p u s z t á r ó l.

II.

„Máriát dicsérni hívek jöjjetek.”
Egyházi ének.

Május hava, Mária hava.

A tavaszidő kinyíltával, valamint máskor, ugy a jelen évben is, megindultak a processiók; a jámbor hívek, bevégezve a tavaszi munkát, a szent kereszt, mint diadalmi zászló elülvitele mellett, a boldogságos szűz Máriának dicsőítésére szent énekeket zengve meglátogatják a kegyelem-helyeket, hol bemutatva hódolatukat Magyarország oltalmazójának, és elvégezve szent gyónásukat és áldozásukat, mintegy újjászületve térnek vissza házi tűzhelyeikhez, és napi munkáikhoz.

Uton-útfélen hangzik a gyönyörű ének: Mariát dicsérni, hívek jöjjetek. — És csakugyan mennek is, a hívek, nem sajnálva semmi fáradságot, csak hogy kimutassák az Isten anyja iránti tiszteletüket.

És ezen bucsujárást, ezen tiszteletnyilvánítást a b. Szűz iránt kárhoztatják sokan; mintha bizony ezen jámbor szokás napjainkban keletkezett volna. Régi szokás ez, már az első keresztények látogatták évenként a vértanuk sírjait, ott imádkoztak, és kérték a vértanuk pártfogását. Ez volt kezdete a bucsujárásoknak. Ép azért, mondják az ellenkezők, mivel ez régi szokás, mely nem fér össze korunk fölvilágosodott szellemével, el kell törülni, annál inkább, mert számos visszaélésre nyújt alkalmat, mintha bizony a mai fölvilágosodott korban nem volna szüksége az Isten kegyelmére egyes embernek úgy, mint egész országnak; aztán meg más dolog nem nyújt elég alkalmat szintén a visszaélésre?

Nagyon jól ismerem azon indokokat, melyeket a bucsujárás ellen fölhozni szoktak, és könnyen is meg lehet czáfolni, de a jelen alkalommal ezt nem teszem, hanem egészen más oldalról fogom megvilágítani a dolgot.

Álljunk az ellenkezőkkel egy térre, harezoljunk hasonló fegyverekkel, vagyis inkább vegyük kezünkbe az övékét, és saját fegyverökkel győzzük le.

Mennyire sürgetik mindenfelé a nép nevelését, művelését, tanítását! És ez rendén van, tanulja meg a nép is, hogy az ami

környezi, nem moles indigesta, lelketlen anyag, mely csak a véletlen esetektől függ, hanem hogy mindennek, a legkisebb porszemtől kezdve egész a legnagyobb égi testekig és minden rajtok élő és nem élők megvan saját törvénye, melyet létrehozásuk alkalmával a Teremtő szabott eléjük. Vezessük vissza a multa, hogy értse a jelen viszonyokat; ismertessük meg vele más népek szokásait, erkölceit, összehasonlítva a miénkkel, hogy tanulja becsülni polgári viszonyait, és annak áldásait. Igaz, hogy minden ember nem lesz azért tudós, mert egész tömegnek tudományos kiképzése az ábrándok országába tartozik; azonban szükséges, hogy minden ember tanulja meg: miként kell megélni, és hogyan kell élni.

Mi által szerezzük a tudományt és műveltséget? Tanulás és tapasztalás által; tanulás által közvetve, tapasztalás által közvetlenül. Így például én nem láttam a Rajnát, de ha más, ki azt látta, elmondja, hol ered, merre foly, mily széles és hosszú, elhiszem, és megtanulom, és így közvetve más által tanultam ismerni a Rajna vizét.

Ha pedig valamit magam látok, hallok stb., azt saját tapasztalatom után tudom. Ha megnézem a pesti lánczhidat, Gellérthegyet, tapasztalás után szerzek ismeretet.

A ki többet lát, többet hall, több helyen megfordul, az többet is tud. Szoktuk mondani az ilyenről: látszik, hogy forgott a világban.

Azt vettem észre, hogy a kiket besoroztak, elvittek más országokba, mikorra visszakerültek, még a járásuk, munkájok is más, a falusi szögletességet, mintha lefaragták volna rólok. Ugy hiszem ezt mások is észrevették, hogy az ilyen ember palérozottabb az otthon maradtotnál.

Még egy másik példa. Némely község határa oly mostoha körülmények között van, hogy a lakosoknak mindennapi kenyérök sem terem meg, a mi pedig legszükségesebb, hanem e helyett termelnek mást, a mit aztán becserelenek vagy eladnak. És miután az ember könnyebben és szívesebben vesz akkor, ha házához hozzák, mintha magának kell utána járni, mert ekkor haesak lehet elodázza a vevést: kénytelenek, hogy természet-

nyökön tul adhassanak, néha a harmadik vármegyébe is menni, hol eladva jószágát, vesz kenyérnek való gabonát. Ezen jövésmenés alkalmával sok helyen megfordul, sok mindenféle emberrel összefő, így folyton eliszolódik. Az ily községbeli, még a kérését is jobban tudja elöadni, gondolatait szabatosan fejezi ki, beszéde folyékonyabb.

De sok községnek nincs szüksége az ily kereskedésre; és sok embernek alkalmatlan városba menni, nincs mit eladnia, és így saját faluján kívül, melyet világ közepének képzél, még a szomszéd falu tornyát is alig ismeri.

Azt pedig csak nem fogja tagadni senki, hogy a világban való forgolódás előmozdítja a művelődést. De ha nincs alkalmatlan soknak megfordulni idegen emberek közt, nem is megy ki falujából sok ember máskor, mint — bucsujáráskor. Tehát még ezen egy művelődési eszközt is töröljük el? Inkább most kellene behozni, ha eddig nem lett volna gyakorlatban.

Azt talán fölösleges megemlítenem, hogy a bucsujárás főcélja nem a művelődés előmozdítása, hanem az ájtatosság gyarapítása, mert a ki nem ájtatosságból megy bucsujárásra, jobb, ha otthon marad. Csakis azért mondtam el ezeket, hogy ellenzői is lássák, hogy még saját szempontjokból is van ezen jámbor szokásnak jó oldala.

Hogy ilyenkor a nép vendégeskedik, sokat költ, az nem áll. A ki részt vett ily bucsujárásban, tudja, hogy a nép hazulról viszi élelmét, tehát nem vendégeskedik, nem is költ sokat. Ez csak kifogás.

Elmondhatnám még azon számtalan lelki hasznot, melyeket az egyház szándéka szerint végzett bucsujárás által nyertünk, de minék? e lapok jámbor olvasói úgy is ismerik, a testi ember pedig nem fogja föl a lelkieket; mégis némi nyomtétel, szabad legyen egyik hazai tudósunkat idéznem: „Ez teszi a bucsujáró helyek valóságát, alapját, hogy a zarándok elgondolja, miszerint millió sohaj érintette már e szobrot, képet, kik mind reménynyel a szivben, imával az ajkon jövének ide: ő is tehát oly bizalomra hangoltatik, melyről otthon, a házi bajok, világi üzemek közt képzélme sincs. A hó bizalommal elmondott imára, a sziv forró esengéseire hajlandó az ég kegyelme. Mindaz tehát, a ki hiszi, miszerint az imának van ereje, hogy szokott kéréseinkre megnyílik a menny, természetesnek fogja találni, bizonyos értelemben, hogy itt inkább hallgat meg az ég... Elhagyjuk gondjainkat, ellenségeinket, vágyaink tisztulnak, s midőn a szentélybe léptünk, csupán Istennel foglalkozunk... Mért botránkozunk meg tehát a bucsujáráson, mikor az nem egyéb, mint jámborságunk hangolási eszköze; az áhitat azon segélye, mely földön repeső gondolatainkat az égbe ragadja, s meggyul keblünkben a láng, a nemes tűz, mely nem bír eleendőképen égni.” (Zádori. Spanyolut.)

Ha nem okvetlenül szükséges is, de hasznos, igen hasznos és üdvös dolog a bucsujárás, azért ezentul is:

„Máriát dicsérni hívek jöjjetek.”

n.

HETI KRÓNKA.

Pest, május 26.

(—ss—) Mai szemlénket a katolikus politikai casinókkal kezdjük meg. A pesti kath. pol. casino napról napra örvedetesebb életfelt ad magáról. A jelen helyiség már szűkké vált; a választmány gondoskodott igen díszes és tágas helyiségről, hová augusztus 1-jén költözik át. Gyakran érdekes előadások tartatnak, melyek különösen kath. szempontból világos átnézetet nyújtanak a helyzetről.

A pesti casino egyik lelke tek. Viola Károly kitünő népszónok, ki legközelebb Pozsonyban is megalapította a kath. polit. casinót. Eddig a hazában mintegy 15 kath. polit. casino alakult meg. Kezdetnek mindenesetre örvedetes ez is; csak-hogy e téren halogatás nélkül tovább kellene mennünk. — A katolikusoknak égető szükségé vált összetartásra a kath. casinók igen alkalmas eszközül szolgálnak. Hogy a katolikus casinóknak minő eredménye lehet, mutatja Belgium. Ott a szabadkőművesek — a katolikusok halálos ellenségei — tartották kezökben a kormányt. Azonban kath. casinók által a kath. párt annyira tömörült és nagyobbodott, hogy a szabadkőműves kormányt megbuktatták, kath. kormányt állítottak helyébe; az országgyűlésben határozott kath. férfiak képezik a többséget. —

Ő Szentségének 25-éves jubileuma megülésére nálunk is mindenfelé készültek történnék. Kívánatos volna, hogy ország-szerte minden egyházmegyéből üdvözölő felirat minél számosabb aláírással a megyés püspök által küldetnék Ő Szentségéhez. Hadd lássa szeretett Szentatyánk, hogy Mária országában a kereszténység feje iránti kegyelef nem halt ki.

A magyar országgyűlés azon szomorú látványt nyújtja, hogy a szélsőbal némely tagjai, ha nem is egészen nyíltan, de mégis elég érthetően pártfogásuk alá veszik azon rablókat és orgazdákat, kiket gróf Ráday kir. biztos Szegeden és vidékén elfogat. Tóth Vilmos belügyminiszter a gróf Ráday ellen emelt

vádakat erőlesen visszautasította. Hogy pedig az országgyűlést ne érje azon vád, hogy gyilkosokat és rablókat védelmez, Huszár Imre a következő erőlyes szavakat intézte Hódossiu képviselő ellen: Nem képzél pártot, ugymond, mely magának vidicálna azon egyéneket, kik Szegeden le vannak tartóztatva. Nem tartaná oly szerencsétlenségnek azt, ha a mostani végleges befejezésre kívánt póthitel sem lenne az utolsó, mint azt, ha ott a rablások végleg be nem fejeztetnének. Nemesak az országra, hanem a törvényhozásra is az erkölcsi sülyedésnek sokkal égetőbb bélyegét sütné azon körülmény, ha a törvényhozás szépitgetési viszketegéből eltakarná ama szomorú állapotokat, és azoknak orvoslására a szükséges eszközöket meg nem adná. Szólo, ki azon vármegye egyik választókerületét képviseli, mely szintén a kir. biztos hatásköre alatt áll, kijelentheti, hogy a kir. biztos működésével meg van elégedve s azért kéri a törv. javaslat elfogadását. — Kiss Miklós érdekes dolgokat ad elő a kir. biztosságnál történekről. Nem akarja tagadni, hogy merültek fel talán rendtelenségek és helytelenségek, ezekből azonban nem az következnek, hogy a kir. biztosság törültecsék el, hanem legfőlebb, hogy a jelenlegi kir. biztos mással váltassék föl. A kir. biztos működésének köszönhető, hogy már fegyver nélkül is lehet utazni az Alföldön. Nagyon különösnek tartja különben, hogy addig, míg csak közönséges betyárok állottak a bíróság előtt, senki sem jajdult fel, csak midőn a vagyonos orgazdák kerültek hurokra. A megkezdett művet folytatni és befejezni kell.

— Páris, a szerencsétlen Páris vérben fürdik, utzáin a harc még folyvást tart, legszebb palotái a lángok martalékává lettek. Mintán a mozgalom vezetőinek egy része megrakodva az elorzott kincsekkel s elrablott pénzzel, menekült, ki merre tudott, a vörös bandák maradtak a szerencsétlen fővárosban, s ezek a legvadabb szenvedélyek uralma alatt borzasztó fanatismussal és hallatlan vandalizmussal teljesíteni akarják vezetőik

Rövid hírek.

azon ígétét, miszerint későbbek Párist megsemmisíteni, mintsem magukat megadni. Azon városnegyedben, melybe visszavonultak, fölgynitják a monumentalis épületeket. S épen ezen negyedben vannak Páris legszebb monumentalis épületei, legnagyobbserüi műkinesei. A tuillériák palotája teljesen leégett, a Louvrenak csak egy részét sikerült megmenteni, a Madeleine-egyház, a palais-royal, a beesületrend-, a pénzügyi, a tengerészeti miniszterium palotái légttek.

De álljanak itt a legújabb távirati tudósítások:

— Máj. 24. A nemzetgyűlésben így szól Thiers: Nem kísérlem meg önöket vigasztalni; én magam is vigasztalhatlan vagyok azon szerencsétlenség miatt, mely az országot érte. Mindenek előtt hadd mondok el önöknek, hogy a felkelés legyőzött. A tricolor leng Páris legnagyobb részében.

A vandalismus gyalázatos tényeit csupán a kétségbeesés tényeinek lehet tartani. Tegnap az operaházig és a Montmartre utéig hatoltunk előre. A Vendome-tért, a tuillériákat és a Louvret körülröztük. A balparton Sisse tabornok majd minden pontot elfoglalt. Stratégiai okokból éjjel nem akart a városban működni; és így a gonoszokat nem akadályozhatá meg terveik kivitelében. A lángok a pénzügyminiszterium, az államtanács és a számvéviszék palotáiból szálltak fel. — Lehetetlen volt tehát bármit is megmenteni. A sánczolatok megvoltak rakva ágyukkal; míg az elolthatlan tüzet petroleum élesztette. Katonáink minden lehető megteettek; de midőn a Vedôme-tért elfoglalták, már nem volt egyéb hamurakásnál. Thiers hozzátevé: Mi megtettük a lehető a Louvre megmentése végett, teljes okunk van remélni, hogy meg van mentve. — Szerencsétlenségre a városháza is lángban van. Mi az est folytán, legfelebb holnap reggel urai leszünk Párisnak. Ez meggyőződésük tábornokainknak. — Thiers így folytatá: A győzelem a mienk; azonban nem parancsolhattunk azon kezeknek, melyek petroleumot alkalmaztak és a katonák ellen petroleummal töltött bombákat vetettek. Thiers felhívja a kamarát, óvja meg nyugalommal hidegvérűségét, nehogy a hadsereg és a kormány hatalma esorbát szenvedjenek. — Beszéde folyamában így szól: A vétkesek kimélet nélkül meg fognak büntettetni. Azt indítványozza, ruháztassék a kamarára a kegyelmezési jog, hogy ossza meg a kormánnyal a felelősséget, melyet ő — ha ugy kívántatnék — egyedül is elvállalna. Végül hangsúlyozza, hogy a fölkelés ilyen leveretése után képtelen arra, hogy valaha lábra kapjon. — Párisi hír szerint a porosz követség palota is lángok martaléka lett. — Thiers távirat útján megkereste Német, Olaszország, Belgium és Svájc kormányait, hogy a commune párisi gyujtogatónak a határszéleknél leendő elfogatására segédkezet nyujtsanak.

Vegyesek.

Strassburg Franciaország Elzász nevé tartományában fekszik s egyik elsőrendű francia erősség volt. T. olvasóink emlékeznek, hogy a francia-porosz háború alatt mily iszonyu pusztításokat vittek itt a poroszok végbe. — Az ostrom alatt a gyönyörű főegyház is, melynek ma képét hozzuk, szintén sokat szenvedett. Strassburg most az egész Elzász tartományal a poroszoké. Meglátjuk a porosz kormány jóvá fogja-e a romlásokat tenni. Míg a templom teljes díszében fölépült, több mint 500 év kívántatott; egy félezed munkáját a poroszok néhány óra alatt tették tönkre.

— A katolikus autonómiai tizenkét-tagu állandó bizottság Budán a főméltóságu herceg-primás palotájában és elnökléte alatt ülést tartott, melyben azon felterjesztés szövege, melylyel a congressus határozatai ő felségének benyujtandók lesznek, végleg megállapított.

— A keresztény szeretet azon jótékony új intézetének, mely Pesten Mária-Egylet neve alatt (Soroksári-utca 36. szám) szegény cseledeleányok és árvák beszállásolásra és nevelésére a szeretetménék vezetése alatt alakult, ő hercegsége, Magyarország primása, minapi 500 forintnyi adomány után ismét kétszáz forintot adományozott.

— Egy párisi női clubban, mely templomban tartja üléseit (?), határozatba ment, hogy ezenul nemesak a „polgárok,” hanem „polgárnők” is legyenek papok és püspökök. (!) Csak-hogy vége a komédiának.

— Magyarországon összesen egy millió, 106,300 hold szőlő van, melyen 28 millió 947 akó bor terem.

— Arad megyei közgyűlése az erőlyesen működő gróf Ráday szegedi királyi biztost — egyhangulag díszpolgárrá választotta.

— Moltke a híres burkus tábornagy a nyarat a treneseni fürdőben fogja tölteni.

— Szatmár vidékét bizonyos Farkas Béni rablóbandája nyugtalanítja.

— Horváth Boldizsár miniszter egészsége helyreállítása végett Olaszországba utazik. — Hirszerint ő Felsége sajátkezűleg írt levélben felkérte őt, hogy a miniszteri tárczát tartsa meg.

— Amerikából egy kétféjű leány készül Európába utazni.

— Nagy Sándor „Angol nyelv levlészerinti oktatása”-nak kiadása Debreczenben Csáthy Károlynál gyorsan foly. Beküldetett hozzánk 3 füzetben a VI. VII. és VIII. levél, egy-egy levél ára 30 krajczár.

— A magyar éjszaki vasút debreczen-szatmári vonala f. évi június 1-jén fog a közlekedésnek átadni.

— Bars megyében Kelecsényi Ráfael választatott országgyűlési képviselőnek 1393 szavazattal.

— A gyulafehérvári pénzverde, mely 1712—1715. alapított, f. é. május 15-ével megszűnt; vajjon mikor fog a Környöczre való átköltözés megtörténni — még nem tudatik?

— A esanádi székesegyházi káptalan mélyen szomorodott szívvel jelenti egyik szeretve tisztelt tagjának, Konrád Frigyes Vuta, különben Unta-völgyéről nevezett szépküti boldog-asszony apát, a esanádi székesegyház nagyprépostja és kanonokja, püspöki helynök- és általános ügyhallgató-, a zsinati vizsgálóbizottság elnöke, a jeles Ferencz-József rend lovagja-, arany-misé áldozárnak folyó évi máj. hó 20-án délután 1 órakor rövid betegség és a halotti szentségek ájtatos fölvétele után életkora 80-ik, áldozársága 58-ik és kanonoksága 26-ik évében tüdő-vizenyő következtében történt gyászos elbunyítat. A boldogultnak lelke üdvéért az engesztelő szentmiseáldozat f. hó 22-kén reggeli 9 órakor az irgalmasság Atyjának mutatott be — hült tetemei pedig ugyanakkor az engesztelő sz. mise-áldozat után a székesegyházi sírboltban örök nyugalomra tétettek. Az elenyészhetlen világosság fényeskedjék neki!

— Állandó hid lesz Szegeden. A hid izezete 60 öl hosszú lesz, közepén egy ölnyi magasságu hajlással. Vasból akarják készíteni két átjáróval; egyik átjáró a gyalogok részére két öl, s a kocsiatjáró 4 öl széles. A költségek összege 1-millióra van téve.

— Megjelent a „Szentírás új concordantiája”, közrebo-csátotta F ü s s y Tamás. Terjedelme 43 1/4 iv, ára 3 frt. A megrendelők számára a példányok expedialása megindított már. A munkát folyvást megrendelhetni 3 frton. — A megrendelések F ü s s y Tamáshoz (Lövészutca 11. sz.) intézendők.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, nyomtatott az „Athenaeum” nyomdájában 1871. (Barátok tere 7-dik szám.)

Füssy Tamás